

KAPITEL 10

Valet att tro

En sensommareftermiddag när vår familj besökte släktingar i en stad långt borta försvann vår fyraårige son Tom utan förvarning från en stor stadspark. Vi sökte grundligt igenom hela området och bad till slut både polisen och många av grannarna om hjälp. Det blev mörkt, och vi var förtvivlade.

Vi samlade ihop våra barn och knäföll i bön. Bland annat bad vi om att Tom skulle ta kontakt med en ofarlig person som skulle kontakta polisen så att de kunde ringa oss. En kort stund senare ringde polisen och berättade att de hade hittat honom på nästan exakt det vis vi hade bett om. Efter en stund körde en polisbil fram med saftblandaren på och en storögd och aningen skakad men oskadd passagerare – som bar en stor pappersskylt på tröjan: ”God vän till polisen i San Diego.”

Senare den kvällen sa Toms storebror: ”Pappa, det där var liksom magiskt, eller hur?” Vi bestämde oss för att det inte var magi, utan att Herren hade besvarat vår bön. Skulle Tom ha dykt upp hur som helst? Det vet vi inte. Men vår familj valde att tro att bönen gjorde skillnad. En gång hörde jag en universitetsstudent berätta för sitt äldstekvorum om något som hände strax efter att han ordinerats till diakon. Han bodde på en bondgård, och hans föräldrar hade lovat honom att en kalv som snart skulle födas skulle bli hans alldeles egen att ta hand om – hans allra första. En morgon när hans föräldrar var borta arbetade han i ladan när den dräktiga kon började föda i förtid. Förundrad bevittnade han den lilla kalvens födelse. Sen började kon plötsligt rulla sig på kalven – och han insåg att hon försökte döda den. Han ropade till Herren om hjälp.

Han tänkte inte på hur mycket mer kon vägde än han själv utan knuffade henne med all sin styrka och lyckades på något sätt flytta bort henne. Han tog upp den till synes livlösa kalven i sin famn och tittade på den med tårar rinnande nerför kinderna. Sedan kom han ihåg att han hade all rätt att be om Herrens hjälp. Så han bad igen från djupet av sitt pojkkaktiga, troende hjärta. Strax därefter började kalven röra sig och andas normalt. Han visste att hans bön hade besvarats.

Då fylldes hans ögon av tårar och han sa: ”Bröder, jag berättar det här eftersom jag inte tror att jag nu skulle göra det jag gjorde då. Nu när jag är äldre och mindre naiv ’vet jag bättre’ än att förvänta mig Herrens hjälp i en sådan situation. Om jag hade den upplevelsen nu skulle jag nog tro att det var ett sammanträffande. Jag är inte säker på hur jag har förändrats, men jag kanske har förlorat något värdefullt.” Han kände sig mindre som ett barn, mindre troende.

Vad innebär det att ”ha tro”? Och varför ber Herren att vi ska ha tro?

Moroni skrev: Och vem kan säga att Jesus Kristus inte utförde många mäktiga underverk? ... Och han upphör inte att vara Gud, och han är en underverkens Gud. Tvivla inte, utan *tro*” (Morm. 9:18–19, 27; betoning tillagd). Och Herren sa: ”Sök flitigt, be alltid och *ha tro*, och allt ska samverka till ert bästa” (L&F 90:24; betoning tillagd.)

Den uppståndne Herren sa till Tomas: ”Kom med din hand och stick den i min sida. Och tvivla inte, utan tro!” (Joh. 20:27; betoning tillagd). Även efter att tvivlaren hade sett och känt på såren måste han tro för att kunna vara ett sant vittne.

Handlingen att tro börjar i hjärtat. Frälsaren sa till människorna omkring honom: ”Hör, du som har öron att höra med!” (Luk.8:8). Men ändå var det få av dem som lyssnade som verkligen

förstod hans liknelser eller uppfattade hans underverk. Det är inte lätt att veta vilka inflytanden som har gudomligt ursprung. De som såg Jesus bota de sjuka stod inför samma fråga vi står inför i dag när någon vittnar om att en prästadömsvälsignelse har botat dem. Botades de verkligen, eller skulle de ha tillfrisknat hur som helst? Hjälpte Herren verkligen vår familj att hitta Tom? Välsignade han den där tolvåringen med ökad styrka så att han kunde flytta på kon och sedan hjälpa kalven att återhämta sig?

Till och med Guds existens kan ibland verka vara tveksam. Med tanke på de ofattbara tragedier och det elände vi ser genom historiens gång och runt omkring oss i vår tid säger vissa att det inte kan finnas en Gud. Andra säger att den ordning som finns i naturen aldrig hade kunnat skapas av slumpen. Ingendera kan övertala den andre enbart på basis av yttre bevis. Kan det vara så att Herren planerade det så – för att vi inte ska tvingas av omständigheterna att tro? Det finns så mycket han skulle kunna göra för att riva isär slöjan. Men ”vi lever här i tro, utan att se” (2 Kor. 5:7).

Lehis fyra söner föddes alla av samma goda föräldrar. Skillnaden mellan dem som trodde och dem som inte gjorde det låg egentligen inte i vad som hände dem, utan i deras *inställning* till det som hände. Den inställningen hade sitt upphov i deras egna hjärtan, och var och en valde fritt att tro – eller inte.

När Nephi ville se sin fars dröm svarade Anden: ”Tror du att din far såg det träd som han har talat om?” Nephi sa: ”Ja ... jag tror alla min fars ord.” Då glädde sig Anden, eftersom han visste att han endast kunde undervisa Nephi om han hade en troende inställning. ”Välsignad är du, Nephi, eftersom du tror på den allrahögste Gudens son. *Därför* ska du få se det som du har begärt” (1 Ne. 11:4–6, betoning tillagd).

Eftersom han hade tro såg Nephi sedan drömmen – men bara ett steg i taget. Anden stannade till om och om igen och frågade vad han mer önskade, vad han förstod. Sedan, när Nephi ”fattade”, sa Anden om och om igen: ”Se!” Och varje gång tittade Nephi – och gradvis förstod han staden, jungfrun, barnet, tills ängeln frågade: ”Förstår du vad trädet betyder som din far såg?” Nu kunde Nephi svara: ”Ja, det är Guds kärlek. ... Och jag fick se Guds son gå ut” (1 Ne. 11:21–22, 24).

I stället för att *berätta* eller *visa* Nephi hela synen på en gång ledde Anden honom – med en fråga i taget – och hjälpte honom att själv *upptäcka* varje del och vad den innebar. Om Anden bara hade berättat allting för honom skulle Nephi inte ha förstått synens fullständiga innebörd. Om Nephi inte hade valt att tro skulle Anden inte bara *låt bli* att visa honom drömmen och berätta för honom vad den betydde – han skulle inte ha *kunnat* visa det på ett sådant sätt att Nephi helt och hållet skulle förstå.

Vi värdesätter det vi upptäcker högre än det som berättas för oss. Och om vi inte själva upptäcker Guds inflytande vet vi kanske inte att det finns, även om en ängel berättar det för oss. I Jakobs dröm om stegen som gick upp till himlen med änglar som gick upp och ner för den såg han Gud som stod överst på stegen och sa: ”Jag är med dig och ska bevara dig vart du än går.” Och då vaknade Jakob och sa: ”HERREN är verkligen på denna plats och jag visste det inte” (1 Mos. 28:15–16).

Kristus kom till jorden så tyst och fridfullt – ett ljus som ”lyser i mörkret, och mörkret har inte övervunnit det. ... *Men åt alla som tog emot honom gav han rätten* att bli Guds barn, åt dem som tror på hans namn” (Joh. 1:5, 12; betoning tillagd). Det var en del av en plan som noggrant konstruerats för att inte tvinga fram tro.

Jesus gav oss andra ledtrådar till avsiktligheten i planen. Han sa ofta till dem som välsignades av ett underverk att ”inte tala om för någon vad som hade hänt” (Luk. 8:56; se även Matt. 8:4). En grundläggande del i hans plan är principen om rad på rad, bud på bud (se Jes. 28:10). Han lämnar inte bara beslutet att tro till oss, han ger också dem som lyssnar till honom bara det de är redo att höra. Mjölkk kommer före fast föda. ”Jag har mycket mer att säga er, men ni kan inte bära det nu” (Joh. 16:12). Så var det med Anden och Nephi.

Forskare som studerar kunskapsfilosofi lär oss att människor har en tendens att se det de vill se, särskilt när bevisläget är oklart. Så kallat ”konfirmeringsbias” (även kallat bekräftelsejäv) är den mänskliga ”tendensen att tolka nya bevis som [en] bekräftelse av de egna trosuppfattningarna eller teorierna”.⁵⁹ Det är kanske därför mörkrets dimmor i Lehis dröm beskriver jordelivets villkor så väl. Gud har gjort oss fria att välja själva i omständigheter som inte tvingar fram tro, för att vi ska få välja själva om vi vill ta tag i ledstången av järn mitt i mörkret.

Vikten av ”viljan att tro” kan tillämpas på all mänsklig kunskap och erfarenhet, inte bara på religiösa upplevelser. Den inflytelserike amerikanske psykologen William James sa: ”Frågan om vi ska ha moraliska trosuppfattningar avgörs av vår egen *vilja*. Om ditt hjärta inte vill ha en värld av moraliska realiteter kommer ditt intellekt sannerligen aldrig att tvinga dig att tro på en sådan.”⁶⁰

Vårt frivilliga beslut att tro kan vara den avgörande faktorn vad gäller huruvida Guds löften till oss kan uppfyllas – eftersom det vi tror leder till de handlingar som endast vi kan vidta för att ge näring åt trons frö så att det växer. Det är Guds verk och hans härlighet att hjälpa oss åtnjuta evigt liv (se Mose 1:39), men om vi ”försummar [det eviga livets träd] och inte ser till att det får näring” då kan vi ”inte få någon frukt därav” (Alma 32:38–39; betoning tillagd), oavsett hur gott fröet var eller hur söt frukten skulle ha blivit. Om vi förnekar oss denna välsignelse kortsluter vi inte bara våra egna möjligheter – vi förhindrar också Gud från att välsigna oss så som han önskar. Detta eftersom, som William James uttryckte det, ”Gud själv ... kanske hämtar livsviktig styrka och ökad existens från vår trofasthet”.⁶¹

William James sa också att den agnostiska inställningen – det vill säga att skjuta upp trosfrågor tills vi har mer bevis – i praktiken är omöjligt:

”Tro och tvivel är levande inställningar, och inbegriper handling från vår sida. Om jag tvivlar på att jag kan säga något till dig i förtroende och lita på att du inte för det vidare, så berättar jag lika lite för dig som om du vore *ovärdig* ett förtroende. Om jag tvivlar på att mitt hus behöver försäkras lämnar jag det oförsäkrat ... som om jag trodde att det inte behövdes. [Vid sådana tillfällen räknas] brist på handling som en handling, och när att inte vara *för* något i praktiken är att vara *emot* det är neutralitet [i det fallet] ... ouppnåelig”.⁶²

Eftersom vår egen inställning och våra val har så mycket inflytande på vad som händer i våra liv trodde William James att frågan om livet är värt att leva ”beror på levaren” – det vill säga den som lever det. Detta eftersom ”optimism och pessimism är sätt att definiera världen” och våra egna reaktioner på världen ofta bestämmer vilken definition som är riktig. Eftersom livets sätt att behandla oss beror så mycket på hur vi behandlar livet är vi ständigt utsatta för våra egna val – kanske utan att inse hur mycket ett enda eget val kan skydda oss eller skada oss.

”Ingen seger vinnas, ingen trofast eller modig handling utförs utan ett *kanske* – inget tjänande, inga vetenskapliga undersökningar eller experiment eller läroböcker som kanske kan vara ett misstag. ... [Endast] genom att sätta oss själva i fara då och då [kan] vi leva över huvud taget. Och ofta är det så att vår tro i förväg på ett resultat som ännu inte bevisats är det enda som gör att resultatet besannas.”⁶³

Anta att du klättrar uppför ett berg, skriver William James, och hamnar i en situation där ditt enda sätt att undkomma är att hoppa tvärs över en djup ravin. ”Ha tro på att du kan” klara det förskräckliga hoppet, så ”får dina fötter kraft att lyckas med det. Men om du inte litar på dig själv ... och du tvekar [tills] du är ett darrande nervvrak ... så ramlar du ner i avgrunden. Om du vägrar att tro får du absolut rätt”, för du går under. ”Men om du tror kommer du också att ha rätt, för då räddar du dig själv. Du besannar det ena av två möjliga universum genom din tillit eller brist på tillit – båda universumen var ju bara ett *kanske*” innan du gjorde ditt val.⁶⁴

På så sätt stärker vår tro på den osynliga världen oss så att vi kan göra det *bara* vi kan göra för att låta Guds löften slå rot, gro, knoppas och blomstra i våra liv. Om vi inte litar tillräckligt på honom för att handla förblir Guds löften till oss lika ouppfyllda som om de inte fanns. Om vi inte väljer att utöva tro och omvända oss, till exempel, är vi lika förlorade som om Kristus aldrig hade genomfört försoningen. ”Den som framhärdat ... på syndens vägar ... förblir i sitt fallna tillstånd [och] därför är han som om ingen återlösning hade skett” (Mosiah 16:5). Å andra sidan är det bara vår egen villighet att *välja att tro* och *välja att lita* som tillåter Gud att påverka våra liv så att vi får skörda de resultat vi mest hoppas på: ”Den som förtröstar ”på Herren blir beskyddad” (Ords. 29:25) och ”ska få stöd i sina prövningar och sina bekymmer och sina lidanden” (Alma 36:3).

Viktor Frankl var en österrikisk psykiatriker som överlevde årtal av ofattbart trauma i nazisternas koncentrationsläger, där han ständigt såg sina medfångar tyna bort och dö – eller dödas. Hans bok *Livet måste ha mening* berättar hur den råa brutaliteten i hans upplevelse hjälpte honom upptäcka sätt att hitta mening i livets mest tragiska omständigheter – och därmed hur man upptäcker livets mening (och en önskan att leva vidare) i vilka omständigheter som helst.

Han skrev till exempel: ”De som har ett Varför att leva [för] uthärdar nästan varje Hur.”⁶⁵ ”Det [handlar] egentligen inte ... om vad vi själva har att vänta av livet, utan i stället om vad livet har att vänta av oss.”⁶⁶ ”[Människans] yttersta frihet [är] att förhålla sig på olika sätt till de givna förhållandena.”⁶⁷ Därför är ”livets mening att ge livet mening”.⁶⁸

När han ger ett större sammanhang för sin genomträngande uppmaning att *välja att tro att livet är värt att leva* skriver Viktor Frankl som om han hade ombetts att kommentera vår tidigare beskrivning av ”glappet” mellan verkligheten och idealet, mellan det som är och det som borde vara: ”Den psykiska hälsan baseras på ett visst mått av spänning ... mellan vad man redan har uppnått och vad man fortfarande bör uppnå, eller *klyftan mellan vad man är och vad man borde bli*. [Denna inneboende] spänning ... är ... en förutsättning för den psykiska hälsan.” Därför bör vi utmana oss själva att utöva vår egen ”*vilja till mening*” snarare än att söka bekvämligheten i ett ”spänningsfritt tillstånd”. Spänningen mellan verkligheten och idealet är inte ett hot mot vår trygghet utan är ”kallelsen att förverkliga en mening som väntar på [oss]”.⁶⁹ Viktor Frankl manar oss till ”strävan och kamp” och till att utöva vår egen ”*vilja till mening*” då vi väljer att tro att livet är värt att leva. När vi så sträcker oss över ”*klyftan*” kommer Gud att ta oss i handen och bjuda in oss till sin kärleks säkra armar. Där får vi uppleva den nya enkelheten i att bara vara ”hemma” igen. Men till skillnad från spädbarnet i sin mors famn kommer vi genom vår strävan och vår kamp att ha betalat priset för att *förstå* var vi är, vilka vi är och vad det innebär att vara hemma med Gud.

Varför är jordelivet konstruerat på det här sättet? Herren är väldigt nära oss. Han säger till och med: ”Mina ögon vilar på er. Jag är mitt ibland er och ni kan inte se mig” (L&F 38:7). Och ändå avstår han avsiktligt från att ingripa i vår handlingsfrihet och vårt eget initiativ. Han säger

bara att vi ska ”tro” och vara ”trofasta” så kommer ”allt [att] samverka till det bästa” (se Rom. 8:28).

Det är stor skillnad mellan den som ”säger ’Herre, Herre’” och den som ”gör min himmelske Fars vilja” (Matt. 7:21; betoning tillagd). Något händer människor som tar emot honom, som har tillräckligt med tro för att göra hans vilja. För det första lär de sig för egen del att hans lära är sann: ”Om någon vill göra hans vilja, skall han förstå om min lära är från Gud eller om jag talar av mig själv” (Joh. 7:17). Och några kanske säger: ”Jag tror inte på det eftersom jag inte kan förstå det.” Men man tror innan man förstår. Man förstår inte innan man tror. ”Och på grund av sin otro kunde de inte förstå Guds ord” (Mosiah 26:3).

Dessutom utvecklar troende som ”tar emot honom” gradvis kristuslika egenskaper och förmågor som andra människor inte sträcker sig efter. De förändras av att följa hans vilja. De som söker, eller till och med finner, ett tecken upplever vanligtvis inte sådana förändringar, eftersom verkliga förändringar i vår karaktär och vår ande är beroende av vårt aktiva och frivilliga deltagande. Så genom att tro, genom att ta emot Herren och genom att följa honom sätts processen att bli som han igång.

Herren kan faktiskt inte frälsa oss utan våra egna fritt valda initiativ, vår energi, våra önskningar och vårt helhjärtade *deltagande*. Man kan leda en häst till vatten, men inte tvinga honom att dricka. Man kan leda ett barn till en bok, men inte tvinga henne att läsa. Frälsaren erbjuder i sin nåd frälsande och upphöjande välsignelser enbart när vi *villigt deltar* i vår egen frälsning genom att välja att tro på honom, och sedan genom att utöva all vår styrka för att följa honom. Detta frivilliga, aktiva deltagande är helt nödvändigt för den tillväxtprocess som resulterar i vår personliga och andliga utveckling.

George Eliot skrev om den berömda fiolmakaren Antonio Stradivarius: ”Det är Gud som ger färdigheten, men inte utan människohand: Han skulle inte kunna göra Antonio Stradivarius fioler utan Antonio.” Och eftersom den mästerliga fiolmakaren förstod detta sa han till sig själv: ”Om min hand felade skulle jag med detta stjäla från Gud, eftersom Gud inte kan göra en Stradivarius-fiol utan Antonio.”⁷⁰ Och han kan inte tvinga fram ett troende hjärta om jag inte väljer att tro. William James uttryckte det väl:

”[Den] osynliga världens hela [innebörd] kanske ... är beroende av [vårt] personliga svar på religionens vädjan. ... Om detta inte är en verklig kamp i vilken något för evigt vinnas för universum genom kampens framgång, så är det inte bättre än en privat teaterpjäs som man kan lämna när man vill. Men det känns som en verklig kamp – som om det finns något verklig vilt i universum vi behövs för att [hjälpa till att] återlösa. Men först och främst måste vi återlösa våra egna hjärtan från ateism och rädsla. Vår natur är anpassad till ett sådant till hälften vilt, till hälften frälst universum. Det som sitter djupast i vår natur är hjärtats stumma region där vi dväljs ensamma med vår vilja och vår ovilja, vår tro och vår rädsla.”⁷¹

Herren bad oss alltså att ”tro” – men för att uppmuntra vårt helt och hållet nödvändiga deltagande gör han inte tron oemotståndlig. Han har inte kontroll över huruvida vi frivilligt väljer att tro honom, ta emot honom och söka efter honom. Han kan bara sträcka ur sin hand, och om vi väljer att ta den, *då* kan han leda oss mot det just vi behöver för vår tillväxt. Han är så nära, så tillgänglig för dem som har öron att höra med och ögon att se med.

Han är så nära för dem vars tro inte är blind.